debatt

Avgifter er minst like bra som kvotehandel

Av Bjart Holtsmark, forsker i Statistisk sentralbyrå

I Aftenpostens kronikk 17.7. redegjør forsker Jørgen Wettestad, Fridtjof Nansens Institutt, for EUs planlagte marked for utslippstillatelser for klimagasser (kvotehandel). Dessverre formidler denne ellers utmerkede kronikken en ganske utbredt misforståelse. Wettestad skriver nemlig at kvotehandel har et fortrinn i forhold til avgifter ved at utslippsreduksjonene skjer i de bedriftene (og husholdningene) hvor kostnadene ved å foreta utslippsreduksjoner er lavest.

Slik Wettestad formulerer seg, sier han at avgiftssystemer ikke har denne egenskapen og dermed ikke i samme grad som kvotehandel sørger for at de samfunnsøkonomiske kostnadene ved utslippsreduksjoner blir så små som mulig. Det er feil. Et system med klimagassavgifter vil på akkurat samme måte som ved kvotehandel sørge for at uslippene skjer i de bedriftene og husholdningene der kostnadene ved å foreta utslippsreduksjoner er lavest. Begge disse virkemidlene sørger dermed for at de samfunnsøkonomiske kostnadene ved å nå et utslippsmål blir så små som mulig.

De gode samfunnsøkonomiske egenskapene ved kvotehandel og miljøavgifter er knyttet til at alle bedriftene og husholdningene må betale det samme for å forurense. Begge disse virkemidlene benytter altså markedsmekanismen i miljøets tjeneste. Med slike markedsbaserte virkemidler vil de husholdninger og bedrifter som på en enkel og rimelig måte kan redusere sine utslipp betydelig, gjøre nettopp det, mens de husholdningene og bedriftene hvor utslippsreduksjoner er kostbart, i liten grad vil foreta seg noe.

I samfunnsøkonomisk perspektiv er administrative kostnader også relevante. I forbindelse med etableringen av et kvotemarked må det avsettes personell i offentlig forvaltning for å innføre og å administrere denne nyskapningen. Bedriftene må tilsvarende bygge opp sin kompetanse eller kjøpe eksterne tjenester for ikke å komme tapende ut av kvotemarkedet. Nå krever også et avgiftssystem administrasjon osv. Men alt i alt er det ikke urimelig å anta at et kvotemarked vil medføre høyere administrasjonskostnader enn et avgiftssystem. Konklusjonen er at avgifter er et fullgodt klimapolitisk virkemiddel.

▼ Oppgi adresse og telefon på dagtid. ▼ Bruk gjerne e-post eller telefax. ▼ Skriv kortest mulig. ▼ Redaksjonen forbeholder seg rett til å forkorte. ▼ Manuskripter som er sendt til flere aviser, benyttes ikke.
Aftenposten, postboks 1, 0051 Oslo
Telefax: 22 86 40 89.
E-post: debatt@aftenposten.no

Jeg trives best i åpne landskap

Av Tore Edvard Bergaust, landskapsarkitekt

Er det BI-økonomer som skal få ansvaret for å opprettholde det norske kulturlandskapet? Førsteamanuensis ved BI, Hans Martin Thjømøe har ved et par anledninger kommentert kronikken til Erik Romstad fra Landbrukshøyskolen, i Aftenposten 19.6. Thjømøe vil ha natur, og ofrer gjerne et unyttig kulturlandskap til fordel for svenskepriser på mat.

Jeg er nok like lite menigmann som Thjømøe. Jeg har aldri vært blåruss, og vokste opp med svaiende kornåkrer i et smilende, bølgende landskap med blikk mot Mjøsa. Der hvor fargenes maestro har vært med paletten, slik Rolf Jacobsen sier det, i det kultiverte og mangfoldige.

Enn videre, som Ulf Lundell, jeg trives best i åpne landskap. Som svenske vet han hva han snakker om. Jeg ønsker ikke massiv, mørk granskog over landet. Jeg er villig til å betale for å unngå det. Jeg bor i Oslo, men beveger meg ofte ut av byens landskap. Det er en god opplevelse å la øynene vandre, med utblikk til fjord, li og fjell eller at jeg kan bevege meg i et åpent og favnende kulturlandskap.

Det er rester av det landskapet som tidligere generasjoner betraktet som pittoresk, rotekte og norsk. Det var bærer av en ubesudlet kulturarv som det genuint nasjonale, slik I. C. Dahl malte det.

Etter at bonden har sluttet med ku, sau og geit så gror det farereturende godt i mitt fritidslandskap ved kysten, på lyngheiene, i liene og på fjellet. Vi yter vår skjerv, av ren og skjær egoisme, for å gi et skinn av beite og setervoll, for å få utsyn. Ljå og sag tas frem, men det gror oss over hodet. På bygdeveiene, hvor vi før kunne glede oss over opplevelse av å plukke villbringebær, markjordbær og sommerblomster, ser vi at det gror til, blir sump, løv- og granskog.

Mitt barndoms landskap er forsvunnet. Kulturlandskapet har alltid og vil være i endring, men noen sprang er større. Forrige gang var det maskinenes inntog, nå er det bøndenes avgang. Det gjelder hele landskapet, med åker og eng, havnehager, utslåtter, setervoller, styvingstrær, fjellbeiter, frukt- og bærhager, bjørkelunder, bryn, skogen med mer. Hele landskapet ble tatt i bruk av våre forfedre, alt er kulturpåvirket.

Heller ikke utenlandsturistene vil finne det særlig interessant å besøke vår «urørte» natur, når reisens estetikk blir en grønn tunnel fra by til by. De fleste opplever landskapet gjennom et buss- eller bilvindu. Først over en stadig høyere tregrense blir det mulig å få et rundskue.

Den natur Thjømøe etterspør er ikke nødvendigvis så opplevelsesrik og mangfoldig. En rekke arter er kulturpåvirket og trenger et lysåpnet landskap for å overleve – ikke skyggenes dal. Norske bønder, tross enkelte monokulturer, har opprettholdt et biologisk mangfold – hvilket nasjonen har forpliktet seg til i henhold til

ARKIVFOTO: IRMELIN GIVERHOLT

Hei og beitemark, *fra Lyngdal, Vest–Agder. Snart har det åpne landskap grodd igjen, og vi kan stirre inn i tykningen. En ubønnhørlig utvikling, men neppe noe å juble over, skriver artikkelforfatteren.*

Rio-konvensjonen. Mangfoldet er nedadgående, i takt med rasjonalisering og nedleggelse av bruk.

Jeg tror ikke Thjømøe skal bekymre seg for at det ikke blir nok natur i Norge. Antall bønder reduseres, som Thjømøe påpeker, med 3-4 prosent hvert år. Det finnes en rekke marginale bruk som den kommende generasjon ikke vil ta over. Innsats og slit i forhold til avkastning og livskvalitet vil ikke være attraktiv nok. Luft og romantikk er ikke nok.

Vi nordmenn er av dem i verden som bruker minst arbeidstid for å dekke matbudsjettet. Som nordmenn flest har jeg noen kilo ekstra, tross mangelen av svenskepriser på mat.

Jeg kan unne meg en ½ liter øl til det tidoble av prisen på en ½ l. melk. Jeg har, i motsetning til Thjømøe, egentlig ikke behov for noe mer av noen ting. I global sammenheng har jeg det materielt helt suverent her i luksuslandet hvor vi bruker stadig mer penger på nytelse og luksus, nettopp fordi vi kan unne oss det meste. Vi får det fraktet inn utenfra og det skal være billig. Vi får gran fra Russland, ved fra Estland og feller regnskog slik at vi kan få biff fra Brasil til 60 kroner pr kilo.

Det meste kan importeres, men ikke landskapet rundt oss. Når vi kan unne oss det meste, så hvorfor ikke unne oss litt kulturlandskap i hverdagen. Jeg håper at høyre tar opp igjen et slagord fra Gro-tiden, med fornyet innhold. «La Norge blomstre, ikke gro igjen!»

Hvem betaler for legemiddelindustriens kontakt med legene?

Av Svein Reseland, Totalinformasjon rådgivning

Administrerende direktør i Legemiddelindustriforeningen (LMI), Helge Lund, konkluderer i sitt innlegg i Aftenposten den 12. august, under overskriften «Den nødvendige kontakten», bl.a. med at en rapport utarbeidet av overlege Steinar Madsen i Statens legemiddelverk til helseministeren om forholdet mellom legene og legemiddelindustrien er «nøktern og saklig». Rapporten viser ifølge Helge Lund at det aller meste fungerer etter de strenge internreglene til legemiddelindustrien som skal sikre at de midlene den setter inn på legers oppdatering, holder mål, faglig og etisk.

«Legene mottar ganske enkelt ikke en korrekt informasjon om legemidlenes sikkerhetsmangler.»

Når det gjelder den nevnte rapport, bør det imidlertid stilles enkelte kritiske spørsmål, bl.a. fordi rapporten er utarbeidet av nettopp det kontrollorgan som ikke bare er ansvarlig for å kontrollere og godkjenne de produkter som legemiddelfirmaene omsetter, men også er ansvarlig for å overvåke sikkerheten for de samme produkter som de allerede har kontrollert og godkjent. Dette prinsippet, også omtalt som bukken passer havresekken, er bannlyst innen all seriøs kvalitetssikring og risikovurdering. Den nevnte rapport er etter min oppfatning så «blodfattig» at den like gjerne kunne vært utarbeidet av LMI: det er ikke uten grunn at nevnte direktør nærmest applauderer innholdet.

Det er imidlertid flere forskere som hevder at det er bemerkelsesverdig at det i en tid da teknologien for innsamling og analysering av store mengder data er lett tilgjengelig, ikke eksisterer et uavhengig, omfattende, og systematisk program for overvåking av legemidler etter markedsføring. Denne manglende overvåking fra myndighetenes side påfører samfunnet unødvendige kostnader og lidelser, fordi pasientene ikke mottar den informasjon om alvorlige bivirkninger som de har krav på i henhold til lovverket fra sin lege. Legene mottar ganske enkelt ikke en korrekt informasjon om legemidlenes sikkerhetsmangler: retningslinjene virker ikke, misligheter opptrer hver dag.

Det er i en lederartikkel i det medisinske tidsskriftet Lancet antydet at legemiddelkontrollen er blitt en tjener for industrien («has become the servant of industry»). Årsaken til at enkelte legemiddelfirmaer kan tillate seg å tone ned og/eller utelate essensielle negative resultater samtidig som de offentlig benekter dette, er bl.a. at ikke alle nasjonale kontrollorganer har den nødvendige kvalitet og integritet.

Når det gjelder prisen for legemiddelindustriens såkalte nødvendige kontakt med legestanden når det gjelder legemiddelforskrivning generelt, heter det i en nylig publisert rapport bl.a. at «Vi uppskattar idag att sjukvårdens totala, direkta och indirekta, kostnader för läkemedel uppgår till över 30 miljarder kronor per år.» (. . .) «Exempel på indirekta kostnader relaterat till läkemedel är besök på akutmottagningar och inläggningar på grund av biverkningar, sjukfrånvaro på grund av felaktig läkemedelsanvändning, kassationskostnader och förskrivning av läkemedel som inte behövs, till exempel dubbelförskrivning.» (. . .) «Stärk patientens ställning i vården! Den enskilde måste ges bättre kunskap, såväl om sin egen hälsa som om de vårdinsatser som görs. Genom att vara aktiv och deltagande förbättras hälsa och vårdinsatser får större effekt.»

De unødvendige legemiddelrelaterte problemer, som hvert år koster det norske samfunnet flere milliarder kroner, betales i dag i hovedsak av pasientene selv, arbeidsgiverne, bankene, forsikringsselskapene og ikke minst skattebetalerne via bl.a. trygdesystemet.

Kåre Willoch har bl.a. uttalt at en avgjørende forutsetning for at konkurransen skal gi optimale resultater er at de som har noe å selge må betale alle kostnader ved frembringelsen av sitt produkt. Hvis produsenten slipper å dekke en del av kostnadene, oppstår mulighet for at produsenten oppnår overskudd ved en prosess der summen av kostnader er større enn produktverdien. Men i virkelighetens verden må produsentene sjelden dekke alle kostnader.

Uvitenhet eller desinformasjon fra Stoltenberg?

Av Helge Ole Bergesen, statssekretær i Utdannings- og forskningsdepartementet

At Arbeiderpartiets leder , Jens Stoltenberg, er motstander av friskoleloven og utvidelsen av foreldrenes rett til å velge skole for sine barn, er vel kjent og helt i tråd med Arbeiderpartiets ideologi. Det som er overraskende, er at han gang etter gang bygger sin argumentasjon på feilaktige premisser og grunnløse påstander. Han hevder for det første at Regjeringen har innført et øremerket statlig tilskudd til friskolene. Dette er ikke riktig. Helt siden 1970-tallet har friskolene fått et statlig tilskudd pr. elev som skal utgjøre 85 prosent av driftskostnadene i tilsvarende offentlige skoler.

Han hevder videre at «private skoler får bedre finansiering enn offentlige skoler», angivelig fordi de første «får penger rett fra staten, mens de offentlige skolene må slåss om penger fra kommuner som har dårlig økonomi» (Aftenposten 12. ds.). Dette er også misvisende. Regjeringen foreslo for Stortinget før sommeren en endring i finansieringen av friskoler nettopp på dette punktet. Vi ønsker størst mulig likebehandling mellom frittstående og offentlige skoler. Derfor ble det foreslått å basere tilskuddet til friskolene på kostnadene i de offentlige skolene i samme kommune. I praksis betyr det at friskoler i kommuner som bruker mye penger på skole, vil få mer offentlig støtte enn i dag, mens friskoler i kommuner som bruker lite penger på skole, vil få mindre. Ved behandlingen i Stortinget ble det inngått et kompromiss mellom regjeringspartiene og SV som gikk ut på at utslagene av denne ordningen i forhold til det gamle systemet skal ligge innenfor en maksimal ramme på pluss/minus 7 prosent. For det store flertall av friskoler vil denne begrensningen få liten praktisk betydning.

Helge Ole Bergesen

Det offentlige tilskuddet til friskolene er altså nå knyttet til tilsvarende kostnader i kommunale skoler, slik Stoltenberg åpenbart ønsker. At pengene utbetales fra statskassen, endrer ikke ved dette hovedprinsippet.

Når Stoltenberg forsøker å skape inntrykk av at friskolene generelt har en gunstigere finansiering enn offentlige skoler, underslår han et annet viktig faktum, nemlig at det offentlige tilskuddet beregnes kun ut fra skolenes driftskostnader. Friskolene får ikke noe offentlig tilskudd til kapitalkostnader (bygg og rehabilitering), mens offentlige skoler får dekket sine kostnader til bygg av kommuner og fylkeskommuner. I dette ligger en klar forskjellsbehandling i friskolenes disfavør. I Sem-erklæringen går Regjeringen inn for å innføre et eget kapitaltilskudd til friskolene for å redusere denne forskjellen.

Når en politiker stadig gjentar feilaktige påstander, kommer det før eller siden til et punkt da det må reises spørsmål om dette skyldes uvitenhet eller bevisst desinformasjon.

I hver sin verden

Advokat Erling O. Lyngtveit avviser igjen min invitasjon til en etisk og prinsipiell diskusjon om bruk og misbruk av Tønne-saken i andre saker hvor pressens søkelys er preget av skarpt personfokus. Tvert imot fortsetter han, ved retoriske finurligheter, å påstå at min argumentasjon er basert på «sviktende etterrettelighet» og «mangelfull innsikt eller faktamanipulasjon», slik det fremgår av hans innlegg «I Anderslands verden», inntatt i Aftenposten 9. august.

Jeg tar til etterretning at det er vanskelig for advokat Lyngtveit å skulle heve sitt blikk til prinsipielle høyder samtidig som han skal holde sitt hovedfokus på sin klient Tor Arne Uppstrøms interesser. Vi befinner oss dermed i denne saken i hver vår verden. Det gjør en videre debatt lite fruktbar.

GEIR KJELL ANDERSLAND, advokat, Bergen

kronikk

Den nye Maktutredningen legges frem om kort tid. De to kvinnene i forskergruppen under arbeidet vil ikke stå bak utredningens sluttdokument. **Siri Meyer** begrunner i denne artikkelen hvorfor hun har trukket seg ut. Hun er professor i kunsthistorie og leder av Senter for europeiske kulturstudier ved Universitetet i Bergen.

E-post til: **kronikk@aftenposten.no** postboks 1, 0051 Oslo.
Faks 22 86 40 89. Kronikken på nett: **aftenposten.no/meninger/kommentarer.**
Kronikklengden er på 7500 tegn inkl. mellomrom.
Foto av kronikkforfatteren vedlegges manuset.

Hva er en maktutredning?

HVA SKAL EN MAKTUTREDNING GJØRE? Skal den innta styringsperspektivet og se verden ut fra politikernes og forvaltningens synsvinkel, peke på hvordan statens «segmentering» og «fragmentering» kan motvirkes og folkestyret effektiviseres? I så fall er det tilstrekkelig med institusjonelle og juridiske maktteorier som analyserer samfunnet som om det besto av formelle og abstrakte individer. Rett og rettferdighet blir et spørsmål om stat og styring, lover og legitimering.

Troen på at mennesker og sosiale fellesskap kan og skal styres, er sterk i de nordiske land. «Der det er pent blir man snill. Der det er stygt blir man slem.» Slik talte byrådslederen i Oslo, Rune Gerhardsen, i 1995. Og han målbærer ikke bare sosialdemokratiet. Det hersker en tverrpolitisk tro på at mennesket er et produkt av sosiale omgivelser og at disse omgivelsene kan formes og styres.

Så store ambisjoner har knapt noen statsmakt hatt før. Romerne for eksempel underla seg store deler av verden gjennom kriger og annen fysisk vold. Men ingen romersk keiser talte som Gerhardsen. Romerne anla byer ved å la to hovedgater krysse hverandre i rett vinkel. Ved hver ende bygget de byporter som ble forbundet med tykke murer. Slik kunne de herskende kontrollere hvem som gikk inn og ut av byen og forsvare innbyggerne mot ytre fiender. Midt i byen bygget de et torg. Så langt og ikke lenger gikk planleggingsmakten. Det hører til den moderne politikkens styringsambisjoner å ville skape snille mennesker.

De institusjonelle og juridiske maktteoriene tar ikke høyde for særtrekkene ved den moderne staten. Denne staten beskytter ikke bare sine borgere mot ytre og indre fiender og regulerer forholdet mellom dem ved lov; den griper inn i våre liv på intime og komplekse måter. Staten tar ikke bare hånd om den enkeltes helse, velferd og utdannelse; vårt fysiske og psykiske liv fra vugge til grav. Den forsøker også å oppdra oss og forme våre livsbegjær.

FOTO: BJØRN BRØYMER

Fremmer dissens. *Makt dreier seg ikke bare om stat og styring og institusjoner, men om språk og kommunikasjon, og om et samfunnsmønster som griper inn i menneskenes liv på alle mulige måter, mener artikkelforfatteren, her med Bergen og Fløyfjellet i bakgrunnen.*

Styringsobjektet for den moderne statsmakten er biopolitisk (etter bios, «liv» på gresk); politikken handler om å forme levende mennesker. Makten begrenser seg ikke til institusjonene; den befinner seg både innenfor og utenfor lover og formelle styringsverk. Det er derfor studiet av politikk krever et kulturperspektiv, et perspektiv som favner om hele mennesket. Bare et humanistisk blikk kan stille seg solidarisk med livsbegjæret og mennesket som nakent, sårbart liv.

HVA HJELPES FREM OG HVA LUKKES UTE nakent, sårbart liv blir til individer og sosiale fellesskap? Det er slik vi bør stille spørsmålet om demokratiet og maktens anatomi. Da trenger vi et annet maktbegrep enn det samfunnsvitenskapelige, hvor makten er noe negativt: makten er noe som kommer utenfra, noe befalende og tvingende.

Som maktutreder har jeg arbeidet med to typer makt: den makten som innsnevrer, kontrollerer og lukker, og den makten som åpner, inspirerer og beruser. Den siste makten gir selvutfoldelse og individuell frihet; den første blokkerer for livsbegjær og skaperkraft.

Den kontrollerende og innsnevrende makten ytrer seg som en redsel og manglende åpenhet overfor det som er annerledes og forskjellig; den er enspråklig. Når denne makten hører «fremmed» tale, tolkes ordene utelukkende ut fra det som gjelder som sant og riktig i eget språk. Det fremmede og dissonante overhøres og støtes ut. I de enspråkliges verden råder konsensus og stillstand. Den åpnende makten bejaer bevegelse og tilblivelse; den lar nye tanker og ansatser til livsformer få utfolde seg fritt.

Forholdet mellom den åpnende og lukkende makten i dagens samfunn lar seg best forstå om vi tar utgangspunkt i språk og kommunikasjon, det være seg tekster så vel som andre symbolsystemer. I en maktutredning er det viktig å avdekke slike kommunikasjonsregimer. Et kommunikasjonsregime er et sett av retoriske former og tankefigurer som setter seg igjennom som hegemoniske måter å tenke, tale og handle på innenfor bestemte samfunnsfelter. Et kommunikasjonsregime betinger hva som kan bli sagt, representert, få en kommunikativ form: hvilke valg som kan treffes og hvilke handlinger som lar seg forstå. Et kommunikasjonsregime gjør at noen lett finner et språk for sine eksistensielle og sosiale erfaringer, mens andre forblir tause og usynlige.

Dagens kommunikasjonsregimer er sterkt preget av fremveksten av en ny verdensorden, knyttet til globaliseringen av økonomi og kultur. Den fortrenger nasjonalstatsregimet, som falt sammen med moderniseringen av økonomien hvor industri og ny teknologi var vekstnæringene. Mens den nasjonale økonomien produserte håndfaste og materielle ting, utmerker den globale kapitalismen seg med nye næringsveier. Industriproduksjonen avvikles, og erstattes med arbeid innenfor et administrativt, kommunikativt og følelses/opplevelses-register. Det dreier seg om ledelse, medier, kultur, turisme, utdannelse, livsstil, helse og omsorg. Mange av produktene er kommunikasjon og livsformer som spres over store deler av kloden. De samme ordene, bildene og tankefigurene gjør seg gjeldende overalt, i moter og design, reklame og medier, turisme og massekultur. Den globale kapitalismen er en begjærsmaskin som erobrer stadig større deler av verden ved hjelp av en ny herredømmelogikk: grenseløs mobilitet, fleksibilitet, fri flyt – og et ordforråd som gir løfte om godt salg.

«Vi trenger andre ord og bilder og nye tankefigurer for å beskrive den sosiale erfaring og maktens anatomi. Dette målet har vært viktigere enn å utvikle mer effektive styringsredskaper for politikk og forvaltning.»

Den globale kapitalismen sprenger også grensene for gamle sosiale identiteter. Sosialiseringen av individer innenfor et nasjonalt fellesskap må gi tapt for en hybridisering: vi skaper oss et jeg med flere tilhørigheter, slik den libanesisk-franske forfatteren Amin Maalouf formulerer det i boken «Identitet som dreper». Vi tilhører mange fellesskap og har flere identiteter. Men vi er selvsagt ikke en ansamling av selvstendige og adskilte identiteter. Vi er fremdeles én person. Denne personen er unik og uerstattelig, men han eller hun er også noe annet: kompleks og sammensatt. Som Maalouf sier om identitet: den «er ikke et lappverk, den er et mønster på stram hud. Det er nok at bare én eneste av tilhørighetene blir berørt, og hele personen begynner å dirre».

GLOBALISERINGEN AV ØKONOMI OG KULTUR griper stadig mer om seg og den setter seg i tankene og i kroppen. Den skyldes dens hersketeknikk: symbolsk vold. Symbolsk vold er vold mot de kommunikative tegnene vi bruker for å reflektere over samfunnet og oss selv.

Vi kjenner fenomenet igjen fra George Orwells roman om fremtidslandet Oceania i 1984. I Oceania bekjemper man ikke en motstander, man bemektiger seg bare hans tanker. Det var blitt mulig gjennom innførelsen av et helt nytt språk, nytalen. Hensikten med nytale var ikke bare å skape et uttrykksmiddel som bidro til å opprettholde den bestående orden, men å umuliggjøre alle andre måter å tenke på. Nytale baserte seg på det vanlige engelske språket, men ordene ble gitt nye betydninger: «frihet» het «slaveri». Og forrådet av ord ble kraftig redusert. Hensikten var ikke å utvide, men å innskrenke tankens område, og dette målet ble indirekte fremmet ved at man skar ordvalget ned til et minimum.

En lignende nytale siger også inn i det norske samfunnet. Vi er i ferd med å bli et fattigere samfunn, hvor det er vanskelig å fastholde og uttrykke eksistensielle og sosiale erfaringer i språket.

Min viktigste oppgave som maktutreder har vært å bidra til å utvide det språklige vokabularet for å forstå makten og demokratiet. Vi trenger andre ord og bilder og nye tankefigurer for å beskrive den sosiale erfaring og maktens anatomi. Dette målet har vært viktigere enn å utvikle mer effektive styringsredskaper for politikk og forvaltning. Nye ord, bilder og tankefigurer kan derimot gjøre noe annet: legge grunnlaget for en ny samfunnsforståelse og en politikk som ikke bare vil styre, men som lytter til det nakne, sårbare liv.